INFORMATORII TINERI–PERFORMERI AI BASMELOR POPULARE

Eliana–Alina POPEȚI
Universitatea de Vest din Timișoara
elianapopeti@yahoo.it

Young Storytellers – Performers of Fairy Tales

The study started from the question: Is the young storyteller a potential performer of fairy tales? Obviously, the debate triggered by this question brings to the fore a series of factors which, eventually, overthrow some of the more or less consolidated stereotypes on the oral culture in general. According to these stereotypes, the ideal storyteller is imagined as an old person, a human repository of an endless narrative repertoire, which she or he promotes in front of an audience who is captivated by her or his talent. This study has become possible as a continuation of my previous research in which I investigated a field that had as a main characteristic a group of informants between 44 and 86 years of age, belonging to different ethnic groups from the region of Banat, Romania. With the exception of some isolated cases, the general tendency of the informants was to narrate stories about places, family or life stories to the detriment of fairy tales. A distinct category of informants, which led me to the idea of a separate research involving young storytellers, was that of highly educated informants. They brought to life rudimentary structures of classic fairy tales, from the oral collective memory or from written literature. In conclusion, this type of field research explored the potential of young informants to enlighten the present status of the fairy tale. The answers to the initial question were based on the practical part of the study, which focused on the area around Timișoara – an urban settlement from Banat, Romania. Young, highly educated informants, specialized in domains related to ethnology, were willing to share with me oral narratives, transmitted in their own families.

Keywords: *fairy tale*; *narrative*; *young informant*; *Banat*

În lucrarea *Storytelling in modern society*, Reimund Kvideland observă:

> „Pentru o lungă perioadă de timp s-a susținut că tradiția narativă a dispărut în societatea occidentală modernă. Această afirmație a fost repetată atât de des, încât mulți cred că este adevărată. În ultimii ani, tot mai mulți folcloriști au descoperit că oamenii continuă să spună povești, poate nu acelea pe care ar fi dorit ei să le audă, dar oamenii povestesc. Recente cercetări americane au demonstrat acest lucru și s-a stârnit astfel nevoia de reînnoire a gândirii europene."[1] [traducrea noastră – EP] (Kvideland 1990: 16)

În aceste condiții, întrebarea este unde se situează specia basmului popular în actualitate? Cu siguranță, această problematică pare a câștiga întâietate față de discuția potențialului tinerilor povestitori, mai cu seamă că în folcloristica românească și nu numai, basmul este abordat ca o specie închisă și puțin permisivă la nivel de structură și conținut. Ținând cont de observațiile autorului citat mai sus și de concluziile rezultate în urma cerectării de teren în care am intervievat persoane de vârstă medie și înaintată, abordarea informatorilor de până la 30 de ani s-a constituit inițial ca o intenție de experiment care să anticipeze dacă specia are sau nu continuitate în povestitul oral din mediul timișorean.

În ceea ce privește istoria cercetării basmului popular, această specie s-a aflat, cel puțin în spațiul românesc, sub auspiciile unor reguli stabilite cu strictețe de către nume cu autoritate în folcloristica națională. Cu atenția îndreptată mai degrabă spre latura textuală, bibliografia de

[1] *Cf.* text original: „For a long time it has been claimed that the narrative tradition has become extinct in modern Western society. This claim has been repeated so often that many people believe it to be true. But in later years more and more folklorists have discovered that people continue to tell stories, perhaps not the kind of stories folklorists wanted to be told, but people do tell stories. Recent American research has demonstrated this and thereby given impulses for a renewal of European thinking."

BDD-A23090 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:14:01 UTC)

specialitate descrie și câteva elemente imperative în cercetarea și culegerea basmelor populare, unde povestitorul deține o poziție centrală. Din seria de însușiri potrivite unui povestitor talentat, Ovidiu Bîrlea stabilește că limita de vârstă constituie un factor decisiv în selectarea performerilor de basme:

> ,,Povestitorii se recrutează cu precădere, iar cei talentați, exclusiv dintre maturi și bătrâni. Desigur că povestesc și copiii, unii dintre ei deținând un număr impresionant de narațiuni, dar acestea în genere sunt îmbrăcate într-o formă mai săracă, uscată și neatrăgătoare, ei mărginindu-se să repete din memorie așa cum au auzit. Nici tinerii nu se remarcă printr-un talent narativ care să captiveze. Dacă în celelalte genuri folclorice ucenicia necesită o perioadă mai scurtă, care uneori e chiar favorizată de o vârstă mai fragedă, cum ar fi bunii dansatori, bunii instrumentiști sau chiar bunii cântăreți, aici e nevoie de o perioadă mai îndelungată de dezvoltare a talentului narativ. (Bîrlea 1966: 24)

Prin raportarea la bibliografia bănățeană, se conturează o situație explicită în ceea ce privește repertoriul regional de basme. Primii culegători care au adunat basme din Banat, subliniază că zona este marcată de o pronunțată dificultate în identificarea unor buni performeri de basme populare, fiind sugestivă în acest sens *Introducerea* la culegerea fraților Schott, din 1845. În descrierea succintă a activității de teren, cei doi culegători germani subliniază dificultatea întâmpinată în procesul de notare a narațiunilor:

> ,,Deoarece, îndeobște, este extrem de greu să găsești în popor povestitori buni, adică dintre aceia care nu amestecă poveștile între ele, a trebuit să las de-o parte unele materiale, fără să le mai prelucrez, căci nu începea bine o povestire, că se și combina cu alta. Dar tocmai din pricina acestei dificultăți datorez profundă recunoștință, pe care o exprim public aici, tuturor acelora care m-au ajutat cu atâta bunăvoință să culeg poveștile de față și nu m-au respins sau batjocorit, cu aerul distins al semidocților.” (Schott 2003: 99)

Mărturia culegătorilor germani imprimă încă de la inițierea cercetărilor asupra basmului bănățean o etichetă potrivit căreia basmul – povestitul oral – ar depinde de o categorie de persoane relativ dificil de identificat.

Materialul adunat de culegătorii care s-au succedat în folcloristica bănățeană scoate la iveală etape relevante atât pentru repertoriul narativ publicat, cât și pentru metodele aplicate în demersurile de adunare a narațiunilor: pentru secolul al XIX-lea este sugestivă etapa George Cătană, care, spre deosebire de alți culegători de la acea vreme, alege să lucreze și cu informatori de talie intelectuală, detaliu care îi conferă acestui culegător o dimensiune distinctivă. Dincolo de sintagma ,,mare meșter de povești” (Cătană 1947: 44) pe care George Cătană o utilizează spre a descrie cei mai talentați povestitori, el nu trece cu vederea nici informatorii intelectuali din sate, cum este exemplul învățătorului Pavel Jurchescu din comuna Ruginosu. (Cătană 1947: 127) Selectarea povestitorilor specializați din punct de vedere cultural constituie o formă de inovare sau mai degrabă de acceptare a unei situații date, impuse de terenul bănățean în privința culegerii basmelor populare. Pentru a caracteriza un povestitor talentat, George Cătană face uz de câteva atribute care, la rândul lor, sunt rezultatul propriei sale creativități: ,,Auzită de la Iamăs Leta, *mare povestaș* din Valeadeni”; ,,Auzită în anul 1927 de la David Petcu din comuna Birda, fost cioban servitor în Apadia”; (Cătană 1947: 36) ,,Auzită când eram copil la casa tatălui meu în Remetea-Fogonici, de la un vecin al nostru poreclit «Soroș» *meșter mare de povești*, care ne tăia porcii totdeauna în ziua de Ignat.” (Cătană 1947: 56) Configurarea procesului de adunare a basmului printr-o pluritate de informatori și de canale de trasmitere a textului narativ, constituie un model comparabil cu cel al lui Ioan Micu Moldovan care, dascăl de profesie, adună prin elevii săi, în secolul al XIX-lea, o colecție impresionantă de narațiuni populare (Moldovan 2014). Acest demers arată că unii dintre tinerii elevi dețin un potențial narativ aparte, în care se combină exprimarea tânărului educat la acea vreme, cu imitarea sau redarea cât mai fidelă a stilului oral, cu toate implicațiile sale.

BDD-A23090 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:14:01 UTC)

Tododată, Petre Ugliș-Delapecica, la începutul secolului XX, culege narațiuni din zona Aradului. La finele cărții *Poezii și basme populare din Crișana și Banat* (Ugliș Delapecica 1968), culegătorul întocmește o listă a informatorilor din care rezultă că un număr considerabil dintre aceștia sunt „știutori de carte". Fără a putea intui cu exactitate sensul acestei descrieri cu privire la nivelul de educație școlară a informatorilor, se remarcă faptul că, spre deosebire de George Cătană, nu se subliniază întocmai ocupația povestitorului, ci probabil că sintagmele „știutor" și „neștiutor de carte", se focalizează cu exactitate asupra cunoașterii minimale a scrisului și cititului (Ugliș Delapecica 1968: 353).

Între 1967-1969, Gabriel Manolescu,Vasile Crețu și Ion I. Pop înregistrează basme de la persoane cu vârste de peste șaizeci de ani, antologate ulterior în *Basme din Banat,* iar Otilia Hedeșan identifică această generație de povestitori ca fiind „ultima pentru care povestitul oral mai este un act cultural viu și eficient." (Hedeșan 1995: IV)

După cum se prezintă lucrurile în raport cu incursiunea bibliografică de mai sus, o caracteristică generală a etnologiei românești este că plasează basmul sau mai exact îl încadrează între parametri limitativi ai textului propriu-zis. Povestitul oral este mai degrabă trecut cu vederea, în contextul în care bibliografia străină actuală articulează un discurs tot mai insistent asupra orizonturilor de cercetare oferite de noile tipuri și mode ale acestui gen de povestit, dar și de efectul schimbărilor socio-culturale care atrag o multitudine de modificări în tradițiile orale:

> „Reabilitarea culturii orale s-a lansat în contextul unor trand-uri ideologice și societale mari, cum ar fi, de pildă, conștientizarea tot mai acută a problemelor de mediu și a neliniștii legate de piederea controlului asupra unor forțe care sunt generate de tehnologiile complexe. Reînnoirea culturii orale poate fi, de asemenea, pusă în relație cu mișcări regionale care au condus la redescoperirea și reaccentuarea unor identități etnice; mesajul ideologic de acest tip poate fi pus în discurs de către literatura orală. Aceleași mișcări și ideologii au făcut să ia naștere implementarea unor proiecte culturale noi și construirea unor agenții de difuzare a culturii, până atunci inexistente. Aceste agenții sunt favorabile sesiunilor de povestit în decorurile suburbane sau urbane moderne. Deoarece societățile industriale au eliminat de mult ocazia performării artei orale tradiționale, trebuie inventate și structurate noi cadre instituționale pentru o astfel de artă. Acțiunea de difuzare în librăriile publice, în centrele comunitare pentru tineret sau pentru comunități în general, în programele pentru pensionari și în case *Maisons de la culture* și altele, joacă un rol de lansarea unei noi mode a povestitului." [1] [traducerea noastră – EP] (Görög-Karady 1999: 228)

Revenind la basmul popular în contextul bănățean, nu se poate trece cu vederea maniera în care se raportează la această specie una dintre cele mai renumite informatoare pentru anii șaptezeci ai cercetării universitare timișorene. Maria Ionescu din Topolovățu Mare, deși o povestitoare renumită în comunitate, tratează specia basmului într-o manieră aproape filologică, ea încercând să contribuie cât mai substanțial la procesul cercetării efectuate la acea vreme de Vasile Crețu. Cu toate că Maria Ionescu narează texte încadrabile în specia basmului popular, ea se raportează la acestă într-o manieră *mai puțin serioasă*, spre deosebire de felul cum tratează, în interacțiunea cu același cercetător, ritualul de înmormântare, descântecul etc. :

[1] *Cf.* text original: "The rehabilitation of oral culture has emerged in the context of larger societal and ideological trends, such as the growing awareness of environmental problems and anxiety about a loss of control over forces that are generated by complex technologies. Renewal of oral culture can also be linked to regional movements that have led to the rediscovery and reemphasis on ethnic identities; this ideological message can be conveyed by oral literature. The same movements and ideologies gave rise to the implementation of new cultural projects and the construction of hitherto nonexistent agencies of cultural diffusion that are favorable to storytelling sessions in modern urban or suburban settings. Because industrial societies long ago eliminated occasions to perform customary oral art, new institutional frameworks for such art, must be invented and arranged. The role of the ever spreading network of public libraries, youth or community centers, senior citizens` programs, state-sponsored *Maisons de la culture*, etc., played a key role in launching the new fashion of storytelling."

BDD-A23090 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:14:01 UTC)

„O fost un moş şi o babă. Şi n-or avut copii. Şi-atuncea, mai târziu, ei or avut o fată… şi-atâta de frumoasă, ca o zână. Toată lumjea o cerut-o. Şi toţi, bogaţi! Moşu o făcut o cină când o căpărit-o, c-o fost sărac, n-o mai putut să facă şi nuntă. Atuncea, dac-o dat-o după ăla bogat, toţi or zis:
— Da, că-i frumoasă, numa-i săracă!
Da' el o zis:
— Las-o, că nu-i săracă, că am şi io două răzoruri de pământ! Şi pământu mi-l ţân mie, numa dau doi trăgători, doi junci şi doi împingători, doi porci care râmuie-nainte. Şi-i dau doi bagă-n gaură, doi stupi şi păru dân coastă, jos, în vale.
Şi-atuncea i-o dat. Şi el, seara, zice către babă:
— Vezi, babo, acu să fim avută barem tri fete, toţi bogaţii ar fi venit peţitori şi-ar fi luat fetele noastre! Numa' tu numa' una ai făcut!
Dumnezău o fost la uşă şi-o zis:
— Lasă, că io-ţi dau mai două, că ţi-o fătat căţeaua şi ţi-o fătat purceaua! Te duci şi le aduci în pat! Dimineaţă ai mai două fete.
Şi atuncea s-o dus şi o adus căţăluşa şi o purcică. Şi dimineaţa or fost fete, cum a lui, aşa alea. Atuncea s-o năcăjit moşu că nu le cunoaşte: apu' care-i fata lui? O măritat şi pră alea. Tot bine. Dumnezău o zis:
— Te duci la ele, că-i uşor de ghicit! A ta, care-i a ta, îi focu făcut, oala la foc pusă şi ea-i cu furca-n brâu, paturile făcute, soba măturată. Aia-i a ta, care-ai făcut-o tu! Şi care doarme-i purceaua şi care-i dusă-n sat îi căţeaua.
Şi-atunci, vezi, a noşti oameni zic că când te duci acasă, vezi, undeva, şi-i uşile dăşchise şi nu-i ea acasă, aia-i căţeaua. Care doarme-i purceaua. Acu, cu mine, ce-oi fi? Mie-mi place şi somnu, mă cam duc de acasă şi-i dăschisă… numa' am năroc că nu se mestecă nime' la mine. Care mă judecă? No, vezi, că şi o poveste ţi-am spus!” (Hedeşan:2001, 57)

Exclamațiile finale care se substituie formulelor de încheiere tipice basmului, sugerează ipostaza extrem de nesigură a acestei specii: „Doamne, copile-copile, că nu mai ştiu ce să-ți spun” sau „No, vezi, că și o poveste ți-am spus? [...] No, ap-o fost bună?” (Hedeşan 2001: 57)

Pentru ilustrarea statutului basmului popular în cazul informatorilor tineri, am selectat două situații, două informatoare de vârstă apropiată și formare profesională asemănătoare, care pun la dispoziție narațiuni apartenente speciei basmului popular. Deși se observă o multitudine de similitudini în ceea ce privește narațiunile pe care le pun la dispoziție, cele două manifestă diferențe la nivel de atitudine, de abordare și chiar de performare a actului povestirii. Pe parcursul acestei părți a studiului voi dezvolta mici discursuri analitice pe marginea pragmaticii povestirii în cazul celor două.

A. P., în vârstă de 25 ani, este născută în Petroșani, e poetă și cadru didactic într-o localitate de lângă Timișoara. Spre deosebire de alți tineri care știu să nareze basme populare, cea dintâi discuție ce se impune în urma interviului cu ea, este dacă poate fi considerată un povestitor activ, având în vedere practică povestitul narațiunilor auzite de la mama sa, mai ales în medii scriitoricești, între prieteni, în timp ce așteaptă autobuzul, în tren: „Dar e un basm mai ciudat pe care l-am povestit mai multor prieteni, inclusiv scriitorilor și am constatat că nime nu știe povestea asta. Unii erau amuzați, unii erau fascinați de povestea asta.”

„Cică era odată într-o împărăție un împărat și o împărătească și erau bogați, și erau sănătoși și aveau tot ce le trebuia, numa că aveau o singură problemă și o singură tristețe mare și anume că împărăteasa nu putea să facă copii și împăratul era foarte supărat din cauza asta și atuncea s-o dus împărăteasa cu împăratu pe la tot felul de doftori și de vraci și nicicum n-or găsit ei leacul și erau tot mai și tot mai supărați din cauza asta. Și la un moment dat, ajungând la o vrăjitoare, vrăjitoarea le spune: «No, care-i problema?» Împăratul povestește: «Uite că soția mea nu poa’ să facă copii și am vrea și noi să avem un urmaș pentru împărăția noastră.» Și vrăjitoarea îi dă împărătesei un măr și îi spune să mănânce din mărul ăsta într-o zi la prânz, da să aibă grijă să nu mai mănânce nimeni altcineva din mărul ăsta, numai ea să mănânce din măr și-atuncea o să rămână sigur însărcinată și o să aibă urmași așa cum își doresc. Împărăteasa și împăratul iau mărul frumos acasă și la un moment dat, într-o zi împărăteasa, pe la amiază, merge în bucătărie singură. Ea singură, ea care nu era obișnuită să-și ia de mâncare singură. Merge în bucătărie și ia mărul să-l mănânce. Doar că, împărătesei nu-i plăcea mărul cu tot cu coajă și-atunci decojește mărul de coajă și lasă coaja pe masă în bucătărie. Mănâncă împărăteasa mărul și aruncă mai

BDD-A23090 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:14:01 UTC)

departe cotorul pe undeva prin grădină. Și-atuncea, la un moment dat, trece servitoarea ei care vede cojile pe masă și, fiindu-i ei foame cum dereticase așa toată ziua, zice «Na, ia să bag eu cojile astea de măr în gură!» Și mănâncă numa bine și servitoarea cojile mărului fermecat. Între timp, cotorul ajunge la un cal care-l împarte cu un câine și fiecare dintre animale mănâncă și ele din cotorul ăsta de măr. Rezultatul este că peste un timp și împărăteasa rămâne gravidă. Rămâne și servitoarea gravidă și iapa rămâne gravidă și cățeaua la fel.

Și împărăteasa naște un fecior frumos, absolut excepțional, deștept, curajos și toate cele. Naște și servitoarea exact în aceeași perioadă un băiat exact la fel, care semăna foarte foarte mult cu feciorul împărătesei. Și iapa fată doi cai frumoși, puternici și cățeaua face și ea, acuma nu mai știu exact, vreo șase căței sau doișpe căței, nu mai știu exact, șase cred. Și crescând copiii împreună, ajung să fie cei mai buni prieteni, feciorul împărătesei și feciorul servitoarei, care sunt supranumiți Măr și Coajă de Măr. Doar că împărăteasa la un moment dat devine foarte geloasă și se uită că fiul ei se joacă cu copilul servitoarei și nu îi convine treaba asta pentru că își dă seama că băieții seamănă foarte foarte mult între ei și că ar putea fi confundați și își pune problema dacă cumva la un moment dat feciorul servitoarei n-o să vrea să-i ia locul la tron lui Măr. Și din cauza asta într-o zi, cât Măr era plecat la vânătoare cu tatăl lui, ea-l cheamă pe Coajă de Măr și îl păcălește astfel încât îl arde cu un fier incins făcându-i un semn ca să-i poată diferența pe Măr de Coajă de Măr. Măr când se întoarce acasă și vede ce a făcut maică-sa e foarte supărat pentru că el ține foarte mult la prietenul lui și fratele de cruce Coajă de Măr și spune, le spune părinților lui:«Io m-am săturat de treaba asta și dacă voi nu ați fost în stare să-l acceptați pe prietenul și fratele meu de cruce, Coajă de Măr, atunci eu voi pleca în lume în căutarea unei aventuri și o să-mi găsesc o împărăție a mea că nici nu-mi trebe împărăția ce vreți să mi-o lăsați voi moștenire.»

Sigur că și împărăteasa și împăratul sunt foarte triști și-l roagă pe Măr să-și schimbe decizia. Coajă de Măr la fel îi spune «Hai, nu te supăra frate că nu-i nicio problemă, că uite eu niciodată n-am vrut să-ți iau tronul și chiar nu înseamnă nimic pentru mine chestia asta.» În fine, se despart ei cu lacrimi în ochi și Măr îi dă lui Coajă de Măr o batistă și-îi spune așa: «Frate, să știi că atunci când vor apărea trei picături de sânge pe batista asta, atunci să îți dai seama că sunt în pericol și să vii să mă salvezi!»

Pleacă într-un final Măr în călătoria lui. Sigur își ia provizii cu el, își ia unul dintre cei doi cai și trei câini. Și trecând prin diverse împărății, Măr ajunge într-o împărăție în care un balaur teribil cu mai multe capete îi teroriza pe săteni. Și ajunge acolo și constată că oamenii n-aveau apă. Și-ntreabă: «Păi de ce n-aveți voi apă, ce se întâmplă aicea?» Și oamenii spun, sătenii povestesc că «Uite e aicea un balaur care a pus stăpânire pe fântâna noastră și ca să primim apă trebe să-i dăm în fiecare an o fată și nu știu ce chestii de mâncare.» și că «Anul ăsta a venit rândul împăratului să-și dea propria fată să fie mâncată de balaur și împăratul e foarte supărat pentru chestia asta și că e absolut disperat și a promis oricui, oricărui voinic care se va arăta vrednic să lupte cu balaurul și să-l înfrângă i-a promis fata de nevestă și jumătate din împărăția lui.»

Măr, înțelegând situația în care se află împăratul, hotărăște să-i ajute pe cei din împărăția în care tocmai ajunsese și ajunge să se confrunte cu balaurul. Duce o luptă foarte grea pentru că balaurul avea foarte multe capete și în timpul luptei e ajutat de câinii lui care se numeau Greul Pământului, Laba Ursului și Cetina Bradului. Și zice: «Na, acuma, Greul Pământului, Laba Ursului, Cetina Bradului prindeți-l și țineți-l!». Și fiecare dintre câini mușcă de un cap al balaurului și Măr reușește să taie toate capetele balaurului și este învingător în luptă. După ce se luptă cu balaurul, Măr este foarte bine primit în împărăție și împăratul îi mulțumește din tot sufletul și îi spune: «Na, uite acuma pentru că ne-ai salvat de această oroare și uite că mi-ai salvat și fata și împărăția, eu o să-ți dau pe fata mea așa cum am promis, o să-ți dau pe fata mea de nevastă și uite îți dau și jumătate din împărăție și poți să rămâi aici!» Însă Măr spune: «Nu, mulțumesc, eu trebuie să-mi continui călătoria, că aventura mea nu se oprește aici și am văzut că aveți acolo o pădure la marginea împărăției și aș vrea să trec prin pădurea asta, să merg mai departe.» La care, toți sătenii mirați, îngrijorați spun: «Ah, păi, să nu te duci prin pădurea asta că pădurea asta-i un loc rău, un loc în care se spune că stau vrăjitoarele și toți cei care au intrat acolo n-au mai ieșit, nu s-au mai întors.» Măr răspunde umil așa: «Păi o să vedem, o să-mi încerc și io norocul.»

Le dă bună ziua sătenilor și pleacă mai departe. Intră Măr în pădurea întunecoasă cu calul și cu cei trei câini ai săi și, înaintând spre mijlocul pădurii, îl prinde la un moment dat noaptea. Se înserase și atunci Măr se hotărăște să se oprească undeva, să-și facă un foc, să vâneze ceva și să

BDD-A23090 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:14:01 UTC)

înnopteze în pădure. Măr vânează o căprioară acolo și își pregătește focul să-și frigă carnea de căprioară. Și în timp ce stătea el așa liniștit și relaxat în mijlocul pădurii și frigea la carnea de căprioară și chiar se gândea: «Mă, ce proști îs și sătenii ăștia că uite ce cred ei ca aicea în pădure îs tot felul de vrăjitoare.» Iaca se aude, zice: «Aoleu, măi, măi dragă flăcăule, vai ce frig îmi este, vai ce frig îmi este!» Și, mă, nu-și dă seama la început de unde vine vocea asta, da vocea insistă: «Aoleu, mă, flăcăule, da nu mă primești și pe mine lângă foc să mă încălzesc un pic?» Și Măr se uită la un moment dat în sus și-și dă seama că în copacul de deasupra lui, pe o creangă, stătea o babă din asta așa ciudată. Părea așa sărmană ea și schiloadă și Măr zice binevoitor așa, fără să-și pună problema ce căuta o babă noaptea în copac noaptea într-o pădure pustie. Zice: «Da, maică, cum să nu, scoboară-te de acolo din copac și vino aicea și te încălzește.» Și baba se pune la foc și la un moment dat își înfige într-un băț o broască și începe să dea peste carnea lui Măr și zice: «Io mânc carnea tu mânci broasca, io mânc carnea tu mânci broasca.» Și Măr la un moment dat se enervează și zice: «Apăi mă, babă, eu te-am primit aici la focul meu și tu vii aicea să-mi spurci mâncarea și …Păi, ce faci?» La care baba se enervează și zice: «Na, uite acuma să știi că până aici ți-a fost și aicea ți-ai găsit pierzarea cu mine.» Și Măr își dă seama într-un final că e vorba de o vrăjitoare, numa că Măr n-apucă să scoată sabia din teacă că vrăjitoarea aruncă peste câinii și peste calul lui un praf și transformă în stană de piatră și pe câini și pe cal și pe Măr într-un final.

Între timp, în împărăție, împăratul și împărăteasa trăgeau cumva de Coajă de Măr să încerce să-i țină locul lui Măr, cât Măr era plecat. Numai că, într-o bună dimineață, Coajă de Măr scoate batista pe care Măr i-o dăduse înainte de a pleca și observă că pe batistă or apărut trei picături de sânge. Și-atuncea Coajă de Măr își dă seama că fratele lui de cruce, Măr, e într-un mare pericol, într-o mare primejdie și hotărăște să pornească în căutarea lui Măr. Sigur că împărăteasa și împăratul de unde nu-l suportaseră înainte, acuma încep să plângă și-l roagă «Hai, nu pleca și tu că cine o să rămână în împărăția asta, că cine o să mai conducă împărăția dacă și tu pleci că uite ș-așa a plecat și s-a prăpădit fiul nostru Măr. Măcar tu să duci mai departe împărăția.» Însă Coajă de Măr le spune foarte frumos: «Știți, io trebe să îl ajut pe fratele meu de cruce la care țin foarte mult.» Își pregătește merindele de drum, Coajă de Măr, își ia și el unul dintre cai și încă trei câini și pleacă în căutarea lui Măr. Merge și trece prin diverse sate și-și dă seama peste tot pe unde trecea că sătenii vorbeau despre un voinic, viteaz care a trecut pe acolo și foarte mult bine le-a făcut și i-a salvat și își dă seama că este pe urmele lui Măr. Într-un final, ajunge și el în împărăția în care Măr se luptase cu balaurul și în care îi salvase pe săteni și sătenii spun.... Coajă de Măr întreabă: «Na, încotro a luat-o voinicul care v-a salvat?» Și sătenii îi spun: «Uite, a intrat în pădure, da nu te du și tu că acolo sunt numa spirite rele și vrăjitoare și o să pățești și tu la fel ca el că uite el nu s-a mai întors.» Dar Coajă de Măr nu-i ascultă și-și continuă drumul și intră într-un final și el în pădure pe urmele lui Măr. La fel ca Măr e prins de lăsarea serii în mijlocul pădurii și hotărăște să-și facă un foc și să-și pregătească ceva de mâncare. Așezâdu-se la foc și prăjindu-și carnea acolo pe foc, aude și Coajă de Măr o babă care are o voce care strigă așa miloasă. Zice: «Aoleu, măi, flăcăule, dar tare mi-i frig, tare mi-i frig.» Și Coajă de Măr se uită, vede o babă în pom, se gândește, el fiind fecior de servitoare și deprins cu ale lumii și cu oamenii care pot să aibă mai multe fețe, se gândește: «Mă, asta nu-i a bună... Că ce dracu caută baba asta noaptea cocoțată în copaci?» Și-atuncea Coajă de Măr îi zice «Na, scoboară-te, dacă vrei. Scoboară-te și încălzește-te la focul meu.» Și baba zice, îi zice lui Coajă de Măr: «Mă, io m-aș scoborî, dar mie mi-i frică de câinii tăi.» Și zice baba lui Coajă de Măr: «Dar tu ia de aicea un par și aruncă în foc și atuncea ei n-o să mai aibă nicio treabă cu mine și...Nu, aruncă parul peste ei și atuncea ei n-o să mai aibă nicio treabă cu mine, o să stea liniștiți!» Și Coajă de Măr zice: «Da, da, no bine, dă aicea!» Și-n loc să arunce cu parul peste câini și peste cal, Coajă de Măr jap, aruncă cu parul în foc. Zice: «Mă lași cu prostiile tale, mă babă nebună și scoboară-te tu numa!» Și baba scoboară la foc și începe tot așa cu broasca să-l necăjască pe Coajă de Măr. Zice: «Io mânc carnea, tu mânci broasca, io mânc carnea, tu mânci broasca...» Și Coajă de Măr se enervează și zice: «Ah, păi, tu de asta-mi ești.Păi, stai, io te-am chemat aicea la focul meu și te las aicea să te încălzești și tu vii aicea să-mi spurci mâncarea?» Și zice: «Păi, stai că nu se poate așa!» Și-atunci vrăjitoarea se transformă și, ca să-l răpună și pe Coajă de Măr, îi zice lui Coajă de Măr: «Lasă că așa soartă o să ai și tu cum o avut și frati-tu ailalt.» Și atunci Coajă de Măr își dă seama că vrăjitoarea l-a transformat în stană de piatră pe Măr și își scoate sabia din teacă și de data asta câinii sar și se reped pe babă pentru că vrăjitoarea mizase pe faptul că câinii sunt transformați în

BDD-A23090 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:14:01 UTC)

stană de piatră și câinii sar pe babă și o rup în bucăți și o omoară pe vrăjitoare, moment în care blestemul se dizolvă și revin la viață și Măr și câinii și calul lui.

Și se întorc ei fericiți, iar Măr decide să rămână în împărăția pe care o salvase de balaur, să rămână împărat acolo. Coajă de Măr se întoarce în împărăția părinților lui Măr și rămâne împărat acolo."

O formă de povestit viu prezent și mediul intelectual relevă o schimbare esențială pentru basmul popular, caracteristic mai degrabă pentru prezent în mediile infantile și pentru literatura școlară. Circumstanțele în care se declanșează un act narativ corespund celor amintite de Ovidiu Bîrlea, cu mențiunea că, în cazul informatoarei în cauză, acest fenomen atrage atenția prin integrarea lui într-un mediu intelectual. Simultan, povestitul la A. P. se regăsește și în momente care favorizează astfel de acțiuni, cum este cazul așteptării unui mijloc de transport. Ovidiu Bârlea nota: „În cadrul întâlnirilor temporare la moară, piuă etc., până li se termină partea dată în lucru, oamenii ascută bucuroși povești și glume. Chiar în timpul călătoriilor, pe jos sau cu trenul, tovarășii de drum obișnuiesc să-și spună povești." (Bîrlea 1966: 17)

Repertoriul lui A. P. cuprinde basmul său preferat, *Măr și Coajă de măr*, alături de alte „povești minerești" pe care le-a asimilat în familia sa mixtă, de etnie română și maghiară. Episodul care este conectat însă actului povestirii este centrat asupra imaginii materne, datorită faptului că mama era cea care obișnuia să le nareze copiilor înainte de culcare.

Conform sistemului tipologiei basmului întocmit de Antti Aarne, *Măr și Coajă de măr* face parte din categoria narațiunilor *Gemenii sau frații de sânge*. (Mamele au mâncat un gălbenuș dublu; au mâncat din același pește; din același măr; pui ai lupoaicei sau ai oii) (Schullerus 2006: 37). La nivel textual, povestitoarea respectă în mare parte structura canonică a unei astfel de narațiuni. Datorită formării profesionale filologice, ea acordă o atenție sporită detaliului, menționând că speră să nu omită ceva.

Totodată, spre deosebire de siguranța unui povestitor specializat (Gatto 2006: 33), povestitoarea în cauză își asumă pe deplin actul narativ, dar mai cu seamă textura conținutului, depunând efortul de a resuscita narațiunea din memorie, fără a omite detalii:

„Și împărăteasa naște un fecior frumos, absolut excepțional, deștept și toate cele, naște și servitoarea exact în aceeași perioadă un băiat exact la fel, care semăna foarte foarte mult cu feciorul împărătesei. Și iapa fată doi cai frumoși, puternici, și cățeaua face și ea… Acum nu mai știu exact… Vreo șase căței sau doișpe căței… Nu mai știu exact… Șase cred."

Educația filologică a informatoarei este marcată prin pigmentarea textului cu neologisme și exprimări apropiate mediului intelectual, dar și survenite în urma experienței scriitoricești:

„Desigur că și împăratul și împărăteasa au fost foarte triști și-l roagă pe Măr *să-și schimbe decizia*. [...] A venit rândul împăratului să-și dea propria fată să fie mâncată de balaur și împăratul nostru e foarte supărat *pentru chestia* asta și-i *absolut disperat.* [...] Na, acuma, Greu pământului, Laba ursului și Cetina bradului… Prindeți-l și țineți-l! [...] Aoleu, mă, flăcăule, da nu mă primești și pe mine lângă foc să mă încălzesc un pic?"

Imitarea dialogului ca procedeu „de căpetenie al stilului narativ oral" (Bîrlea 1966: 87) apropie informatorul (aparent nepotrivit ca vârstă) de povestitorul popular, specializat, dar este recongoscibilă, deopotrivă, abilitatea scriitoricească a informatoarei: „Apăi, bă, babă, io te-am primit aicea la focu meu și tu vii să-mi spurci mâncarea? Păi, ce faci?"

Cea de-a doua informatoare, S. T., de 28 de ani, este originară din Jimbolia, județul Timiș. Înainte de a iniția discuția pentru care acceptase interviul, îmi aduce la cunoștință că urmează să nareze un basm reținut pe cale livrescă, pe care bunica Ilona îl citea dintr-o carte de basme maghiare. Datorită unei tonalități și a unui ritm sugestiv și natural totodată, nuanța colocvială pe care o impune S. T. ar fi dificil de cuprins numai în forma scrisă. Datorită acestei trăsături care caracterizează un anumit stil narativ, în cazul basmului narat de S. T., se

BDD-A23090 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:14:01 UTC)

reconfigurează o anume dificultate de transpunere a textului în forma scrisă. Este vorba de chicotele informatoarei la unele episoade, cuvinte și acțiuni, care atrag atenția asupra poziției pe care specia basmului popular o ocupă, și anume aceea de material permisiv, capabil a stârni râsul între adulți și a scoate nararea basmelor de sub auspiciile unui fenomen destinat în totalitate copiilor:

„Bun. Păi era un prinț tânăr, necăsătorit care umbla într-o pădure și tot se juca cu pietrele. Arunca cu pietrele prin jur și a venit o babă care avea trei ulcioare și a venit la fântână, în special ca să ia apă, normal. Și vedea că prințișorul tot se joacă cu pietrele și l-a atenționat de câteva ori că «Vezi că o să-mi spargi ulcioarele. Și dacă îmi spargi ulcioarele, o să te însori cu o femeie din pădurea asta.» Și nu a dat crezare cuvintelor bătrânei și a continuat să arunce cu pietre până să spargă toate ulcioarele. Și atunci i-a zis bătrâna: «Vezi, asta ți-a fost, o să te căsătorești clar cu cineva din pădurea asta.» Na, da el n-a crezut-o ș-a mers mai departe. Se plimbă, se plimbă, se plimbă și vede trei copaci foarte frumoși și se gândește că «Cred c-aș avea nevoie de lemnul acestor copaci să fabric diverse chestii.» Și avea la el o brișcă…Un cuțit…Și a tăiat primul copac. Și în momentul în care a căzut la pământ copacul, s-a transformat într-o zână foarte frumoasă, cum nu s-a mai văzut pe lumea asta. Numai că i-a fost sete și «Dă-mi apă, dă-mi apă!» și prințul nu avea la el apă și a murit în brațele lui. Și, na, cu mare tristețe a dus-o în împărăția lui și a tatălui lui și a îngropat-o cu mare tristețe, mare tristețe. A doua zi merge din nou în pădure și taie al doilea copac. La fel, se transformă într-o zână de șapte ori mai frumoasă decât prima zână. Și tot așa era firavă și avea nevoie de apă. «Vreau apă, vreau apă!» Ăsta iar n-avea apă. A murit. A luat-o-n brațe. Cu și mai mare tristețe a îngropat-o. Așa cum stătea noaptea și se gândea că mai rămase un copac că probabil că și ultimul copac e o zână și de data asta s-a gândit să se pregătească și cu apă când, na, când urma să se întâmple ce avea să se-ntâmple. Și era atât de nerăbdător încât nici nu mai putea să doarmă, da, na, n-a vrut să plece pe întuneric. Așa că dimineața s-a dus și a tăiat al treilea copac și bineînțeles s-a transformat într-o zână de șapteșapte de ori mai frumoasă decât celelalte, de o frumusețe cum nu s-a mai văzut pe pământ și tot așa a fost însetată. Și a servit-o dintr-un pahar special și zâna s-a pus pe picioare și și-au jurat dragoste veșnică și, na, i-a propus să se căsătorească cu el. S-au luat în brațe și au pornit înspre împărăție. Pe drum el i-a mai povestit din ce familie face parte, despre obiceiurile castelului și, la un moment dat, și-a dat seama că a mai uitat ceva în pădure și a rugat-o pe zână să-l aștepte la fântână că era slăbită și nu mai putea să meargă cu el tot drumul. Și cum stă acolo zâna, vine la un moment dat o țigăncușă să ia apă și curioasă din fire a întrebat-o: «Ce cauți aici?» Și, cum zâna nu era adaptată lumii materiale, nu știa, i-a povestit de bună credință tot că îl așteaptă pe prinț, că urmează să se căsătorească... Și țiganca s-a gândit că, na, acuma a pus ea mâna pe Dumnezeu și a împins-o în fântână pe zână, care nu a murit, dar s-a transformat într-un peștișor de aur. Și i-a luat hainele, s-a îmbrăcat ea în zână. Și vine prințul, vine prințul să-și ia viitoarea mireasă și o vede pe țigancă și îi spune că: «Te-ai cam urâțit între timp... Dacă n-aveai hainele astea pe tine nu te-aș fi recunoscut.» «Ah, că-s slăbită, că o să mă refac în castel, că nu știu ce.» Și a zis că «Hai că o iau ș-așa.» Și s-au căsătorit și între timp prințesa, nah, împăratul s-a obișnuit cu mireasa lui și, între timp pentru că o ducea bine, s-a mai înfrumusețat și ea și și-a mai schimbat și ea felul de a fi. Și chiar a și ajuns să o și iubească și a fost bine multă vreme, numa a început la un moment dat țiganca să viseze cum că se întoarce la viață zâna și i se făcu tot mai rău. Pe zi ce trecea, era tot mai rău, se îmbolnăvea tot mai tare. Nu știa ce să mai facă, nu putea să doarmă noaptea. Și împăratul a chemat zeci de doctori, zeci de tămăduitori și nimeni n-a reușit s-o vindece. Și într-o zi s-a gândit să-i spună împăratului că a visat că dacă ar putea să mănânce din peștișorul care se află în pădure, în fântâna unde s-au întâlnit, ar putea să se facă bine. Și, bineînțeles, împăratul a trimis oameni după peștișor și, na, l-au făcut gril și au mâncat tot peștele. Și deși a ordonat împărăteasa să fie arse toate rămășițele, cei de la bucătărie au lăsat un solz să treacă pe lângă și acea bucată a ajuns în curte și din acea, cum să zic, rămășiță, a crescut un copac, o salcie foarte frumoasă și foarte înaltă. Și la început împărăteasa s-a bucurat ce bine, că o să poată să facă diverse lucruri sub copac, cum ar fi țesut, croit, activități femeiești. Și până să-și dea seama că, de fapt, n-avea cum peste noapte să crească așa un copac mare, numa dacă n-ar fi fost o rămășiță din zână care avea puteri miraculoase. Așadar s-a îmbolnăvit din nou, s-a întristat, a căzut în depresie profundă, nimeni nu mai putea s-o scoată din starea asta până să vorbească din nou cu împăratul și să-i spună că: «Am visat că până nu se taie copacul ăla și nu-i eliminat total din rădăcini și ars, nu mă pot însănătoși.»

BDD-A23090 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:14:01 UTC)

I-a părut rău împăratului că era fain copacul, da a zis să-i facă pe plac că a văzut că prima oară a funcționat. Așa că a tăiat copacul cu durere în suflet. Și din nou împărăteasa se refăcu din boală. Dar tot așa, cei care au tăiat copacul au rămas cu o bucată din copac. Cum se zice că răul nu-l poți elimina total, lasă urme. Și a ajuns acea bucățică în casa acelor slugi ai împăratului. Și la un moment dat, era un bărbat și o femeie. Pleacă de acasă la castel să lucreze și când se întorc acasă văd totul făcut curat. Și s-au gândit că vecinii au vrut să facă o glumă cu ei, dar, na, nu era așa. Și a doua zi tot așa, pleacă de acasă, se întorc acasă, totul făcut curat lună. A treia zi s-au gândit să se uite, să rămână să vadă ce se întâmplă. Și au văzut cum o tânără foarte frumoasă, de o frumusețe miraculoasă face curat. Și au intrat înăuntru și fata s-a ascuns într-o ladă să nu fie găsită, dar bărbatul a smuls capacul lăzii și a găsit-o plângând. Li s-a făcut milă de ea și au întrebat-o de unde vine, ce face și le-a povestit toată povestea vieții ei și li s-a făcut foarte milă de ea și au vrut s-o înfieze și au ținut-o la casa lor. Dar fata se simțea prost, cum să cheltuiască bieții oameni pe ea și i-a cerut femeii să întrebe la castel împărăteasa dacă n-are un loc de muncă pentru ea de slujitoare. Și cum țiganca avea inimă de țigancă, nesătulă, și, deși avea suficiente servitoare, s-a gândit că de ce nu, de ce să n-aibă încă o slujitoare. Și așa a prezentat-o pe fata, pe zână, îmbrăcată în haine de servitoare. Țiganca nu a recunoscut-o și a pus-o să facă diverse munci pe la castel. Și a trecut multă vreme așa și nu s-a întâmplat nimic deosebit. Zâna își făcea treaba și împărăteasa era mulțumită, până într-o seară când s-au adunat mai mulți slujitori ai castelului și erau prezenți și regele și regina sau împăratul și împărăteasa, nu mai știu exact...Și era obiceiul la ei ca seara să se povestească povești sau basme de-ale servitorilor. Și zâna nu povestise niciodată nmic, așa că a insistat împărăteasa să povestească ceva de data asta. Și-a-nceput să povestească cum că un prinț se plimba printr-o pădure și i-a spart ulcioarele unei femei și a povestit toată povestea ei și a împăratului, și partea în care a venit țiganca și a aruncat-o în fântână. Iar când a auzit împărăteasa această poveste a vrut să o dea afară pe slujitoare, pe zână, însă împăratul nu a lăsat-o și s-a creat un mare scandal. Împăratul și-a dat seama că de fapt dragostea lui adevărată era zâna, slujitoarea și a vrut să omoare țiganca, însă zâna a insistat să o trimită doar în lume pentru că nu era în stare de atâta cruzime. I-a și zis să-i dea o sută de forinți să aibă bani de drum. Și, din acel moment, împăratul și zâna, regăsindu-se, au fost de nedespărțit și au trăit fericiți până-n adânci bătrânețe într-o bucurie foarte mare și în belșug fără limite.”

La nivelul frazei, textul narat de S.T., *Prințul și țiganca,* nu lasă să se întrevadă amprenta unei traduceri spontane din limba maghiară în limba română, ceea ce subliniază pregătirea filologică a informatoarei. Pentru a recalibra acest basm la particularitățile care se impun în conformitate cu canonul românesc, informatoarea investește textul cu un vocabular adecvat: „Și nu a dat crezare cuvintelor bătrânei și a continuat să arunce cu pietre până să spargă toate ulcioarele.”

Totodată, ca în cazul primei povestitoare, textul fluctuează între elemente stereotipice ale basmului popular și expresii din limbajul colocvial contemporan: „Și se plimbă, se plimbă, se plimbă și vede trei copaci foarte frumoși și se gândește: „*Cred c-aș avea nevoie de lemnul acestor copaci să fabric diverse chestii*.”

În același timp, dialogul, repetițiile și alte detalii pe care informatori de vârstă înaintată și chiar de formare filologică le ignoră, la S. T. Sunt tratate cu atenție, răbdare și haz:

„A doua zi merge din nou în pădure și taie al doilea copac. La fel, se transformă într-o zână de șapte ori mai frumoasă decât prima zână. Și tot așa era firavă și avea nevoie de apă: «Vreau apă, vreau apă…!» Ăsta iar n-avea apă. A murit. A luat-o-n brațe. Cu și mai mare tristețe a îngropat-o.”

Pe marginea acurateții și modului în care cele două texte apar într-o formă nu doar consistentă, ci și rotundă din punct de vedere textual, se poate observa cum informatorul care deține un bagaj de cunoștințe lingvistice funcționează pe aceeași undă ca un culegător de secol XIX-XX. Cu alte cuvinte, textele sunt atent puse în scenă și cosmetizate în sensul pozitiv, spre a capta și a stimula curiozitatea ascultătorilor. Sunt texte „îndreptate”, „întocmite” sau „corese”, cum le descrie Ovidiu Bîrlea (Bîrlea 1969: 17). Mai mult decât atât, este fezabilă compararea

BDD-A23090 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:14:01 UTC)

celor două informatoare prezentate cu o muncă de culegător indirect. Ele fuzionează, cu diferențele de rigoare, cu genul de intelectual culegător al materialului folcloric din secolul al XIX-lea. Nota distinctivă dintre cele două înformatoare și intelectualul de secol XIX, conștient că salvgradează „cultura neamului" său, este că tânărul intelectual de astăzi nu are ca miză recuperarea unor texte, ci plăcerea povestirii unor narațiuni care trimit spre imaginea familiei din copilărie.

Concluzii

Cele două exemple de culegere a narațiunilor basmice prin intermediul unor povestitori probează ipoteza acestui studiu și scot la iveală faptul că basmul, ca specie a povestitului tradițional oral, supraviețuiește mai mult sau mai puțin activ în mediile urbane. Cert este însă că declanșarea unui act narativ de tipul basmului popular din partea unui informator cu studii chiar de specialitate, constituie un garant al continuității speciei și o primul pas în conservarea textului canonic al basmului într-o formă îngrijită și controlată de acuratețea unui specialist.

Pentru informatorul de vârstă relativ tânără și cultivat, basmul popular beneficiază de continuitate și de interes, în sensul că nararea unui basm poate fi pusă în act cu ușurință și deschidere, iar atitudinea acestui informator este una pozitivă față de fenomenul povestitului basmelor.

Informatorul din categoria celor prezentați se detașează de o atitudine conform căreia orice element derivat din cultura tradițională necesită salvgardare și atenție, deși prin modul în care acesta povestește basmul, specia este conservată.

Specia basmului se bucură de procesul de salvgardare a textului datorită educației, talentului, dar și a plăcerii pentru povestit. Textele exemplificate, cu toate observațiile care s-ar mai putea adăuga, constituie basme populare, texte consistente, care corespund definițiilor de specialitate.

Referințe bibliografice:

BÎRLEA, Ovidiu 1966: *Antologie de proză populară epică*, vol. I, București, Editura pentru literatură.

CĂTANĂ, George 1947: *Cele mai frumoase povești din Banat, cu o copertă colorată de Mac Constantinescu și cu numeroase figuri în text*, București,Fundația Regele Mihai I.

DELAPECICA, Ugliș, Petre 1968: *Poezii și basme populare din Crișana și Banat*, Prefață de Ovidiu Bîrlea, Editura Pentru Literatură.

GATTO Giuseppe 2006: *La fiaba di tradizione orale,* Edizioni Universitarie di Lettere economia Diritto, Milano, 2006.

GÖRÖG-KARADY Veronikla 1999: *New Storytellers in France*, în *Traditional storytelling today, An International Sourcebook*, Edited by Margaret Read MacDonald, Contributing Editors, John H. McDowell, Linda Dégh, Barre Toelken, Chicago, London, 1999, Editura Fitzroy Dearborn, p. 227-229.

HEDEȘAN, Otilia 1995: *Basme din Banat*, Timișoara, Editura Universității de Vest.

HEDEȘAN, Otilia 2001: *Folclorul. Ce facem cu el?* Timișoara, Editura Universității de Vest.

KVIDELAND, Reimund:1990: *Storytelling in modern society*,în Lutz Röhrich / Sabine Wienker-Piepho (eds.), *Storytelling in Contemporary Societies*, Tübingen, Editura Narr, p. 15-21.

MOLDOVAN, Micu, Ioan 2014: *Folclor din Transilvania (1863-1878), I, Poveşti, colinde, balade,* Ediție critică, postfață, note, indici și glosar de Ion Cuceu și Maria Cuceu, Introducere de Ovidiu Bîrlea, Cluj-Napoca, Editura Mega.

SCHOTT, Arthur și Albert, 2003: *Basme valahe, cu o introducere despre poporul valah şi o anexă destinată explicării basmelor*, Iași, Editura Polirom.

SCHULLERUS, Adolf, 2006: *Tipologia basmelor românești și a variantelor lor, Conform sistemului tipologiei basmului întocmit de Antti Aarne,* București, Editura Saeculum I.O.

** This work was cofinaced from the European Social Fund through Sectoral Operational Programme Human Resources Development 2007-2013, project number POSDRU/159/1.5/S/140863, Competitive Researchers in Europe in the Field of Humanities and Socio-Economic Sciences. A Multi-regional Research Network. / Această lucrare a fost cofinanţată din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane 2007 – 2013, Cod Contract: POSDRU/159/1.5/S/140863, Cercetători competitivi pe plan european în domeniul științelor umaniste și socio-economice. Rețea de cercetare multiregională (CCPE).*

BDD-A23090 © 2015 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 17:14:01 UTC)